

Nr 514

Av herrar **Johansson** i Stockholm och **Senander**, om rätt till avdrag vid beskattningen för amorteringar å vissa studielån.

Den högre undervisningens demokratisering hämmas alltjämt av de mindre bemedlades svårigheter att erhålla tillräckliga medel för sin försörjning och sina kostnader under studietiden. Den kommunistiska gruppen anser att den riktiga vägen till en verklig demokratisering är: att statsmakten genom studielön eller genom tillräckliga stipendier garanterar fri väg för alla begåvningar till den högre utbildning som de bäst lämpar sig för. Enligt vår mening skall begåvningen och inte föräldrarnas förmögenhet eller höga inkomster vara avgörande för tillträde till den högre undervisningen.

En utveckling till studielön och tillräckliga stipendier tycks ännu vara avlägsen i vårt land. Under de båda senaste decennierna har dock naturastipendierna och de ökade lånemöjligheterna underlättat för många mindre bemedlade att finna vägen till högskolorna. Å andra sidan har detta lett till mycket betydande skuldsättning, framför allt för de studenter som inte kunnat få några naturastipendier. Enbart genom statsstipendienämnderna tillhandahålles studielån för mer än 45 milj. kr. om året, vartill kommer lånen från allmänna studielånefonden. 50 % av studenterna har ådragit sig betydande skulder. Det blir en dyrbar form av studiefinansiering, ty även vid en relativt kort amorteringstid får låntagaren betala mellan tredjedelen och hälften av lånebeloppet i räntor. Räntorna på studielånen är inte låsta utan höjes i samband med diskontohöjningarna.

Amorteringen och räntorna på studieskulder tar betydande delar av den skuldsattes lön efter utbildningstiden. Den som lånat pengar för sin utbildning kommer i en avsevärt sämre ställning än den som kunnat bo hemma till ett billigt pris eller erhållit naturastipendier.

Under en lång följd av år har riksdagen varje år debatterat förslag om avdragsrätt vid beskattningen för studieunderstöd och för amorteringar av studielån.

Det förstnämnda av dessa förslag har enligt vår mening ringa betydelse för den högre undervisningens demokratisering. Det betyder avsevärda skattelättnader framför allt för de förmögna och välsituerade och ett skattebortfall på 40 milj. kr., enligt andra beräkningar 57 milj. kr., per år. För-
1 — Bihang till riksdagens protokoll 1960. 4 saml. Nr 514—523

äldrar med låga inkomster, som ändå försöker hjälpa sina barn, skulle inte få någon nämnvärd hjälp genom ett sådant beslut. Det är bättre att motsvarande summa användes till ökad stipendiering.

Däremot anser vi att den andra delen av förslaget, rätt till skatteavdrag för amorteringar på studieskulder, är ett rättvisekrav, som bör lösryckas och lösas. Det behöver inte vara svårt att skapa sådana garantier att det inte kan missbrukas. De räntefria lånen och de statligt garanterade lånen är i viss utsträckning behovsprövade. Genom att begränsa avdragsrätten till lån som efter sådan prövning upptagits hos organ som är inrättade för att förmedla och bevilja studiekrediter, bör de nödvändiga garantierna kunna skapas. Amorteringar bör kunna karakteriseras som kostnader för inkomsternas förvärvande. En sådan avdragsrätt lättar bördan för mindre bemedlade studerande och för dem som genomför sina studier innan vi når fram till den önskvärda reformen med studielön eller tillräckliga stipendier. Den är heller icke så kostnadskrävande som de andra förslagen, ty den beräknas medföra ett skattebortfall på cirka 12 miljoner kronor.

Med stöd av ovanstående motivering och med de begränsningar som där angivits föreslår vi,

att riksdagen hemställer till Kungl. Maj:t om förslag till innevarande riksdag om avdragsrätt vid deklaration för amorteringar på studielån, vilka beviljats genom de speciella organen för sådan långivning.

Stockholm i januari 1960

Gustav Johansson

Knut Senander
